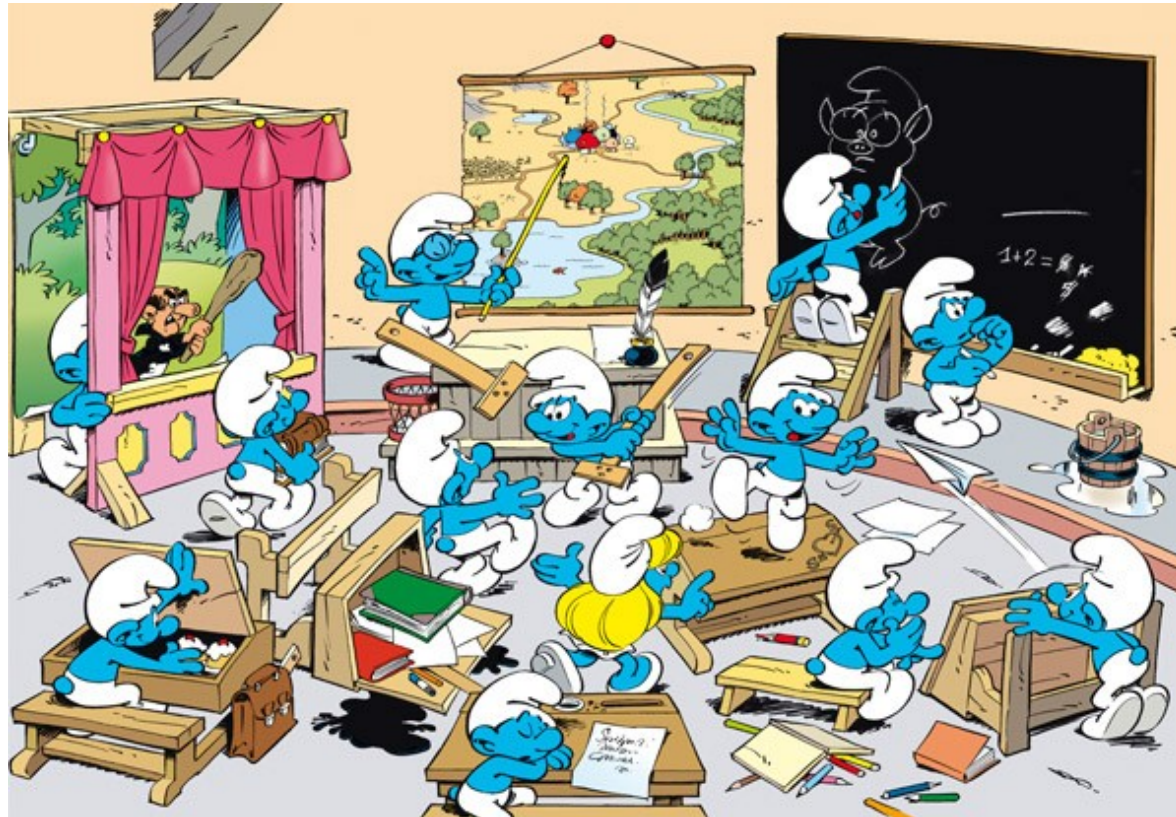

Organizace a řízení třídy

Bc. Tereza Pokorná

Bc. Iveta Janošková, DiS.

Organizace a řízení třídy

classroom management

Tradičně spojovaný s důrazem na disciplínu žáků, utvářením atmosféry, v níž panuje klid a řád.

Je jednou z klíčových charakteristik kvality výuky!

Zahrnuje i ostatní činnosti:

- plánování a organizování výuky,
- stanovování jasných výukových pravidel a postupů,
- propojování mezi různými výukovými aktivitami,
- průběžné sledování a vyhodnocování práce žáků,
- zvládání drobných kázeňských prohřešků,
- vypořádávání se s nevhodným (resp. rušivým) chováním žáků.

Jak pomáhá organizace a řízení třídy ke zkvalitnění výuky?

Organizace a řízení třídy se do kvality výuky promítá v podobě:

1. **efektivního využívání času ve výuce**
2. **tempa výuky**
3. **strukturovanosti výuky**

Kvalita výuky se vyznačuje plynulostí jednotlivých činností (nedojde k přerušení výuky a ztráty pozornosti žáků). Zmíněnou plynulost výuky narušuje mnoho aspektů. Jedním z nich je, když se učitel nepřiměřeně soustředí na určitý prvek.

Př.

Když učitel příliš dlouho něco řeší s jednotlivcem, obzvláště pokud jde o věc nesouvisející s právě probíhající výukou!

Interakce a komunikace ve výuce

Interakční styl

- relativně trvalá charakteristika učitele, který se v jednání a chování učitele vůči žákovi i třídě projevuje určitou pravidelností – opakuje se
- je charakteristický pro každého učitele, vypovídá o zvláštnostech

Proč je důležitý?

- žáci mohou předvídat reakce učitele a připravit se na ně
- pomáhá žákům orientovat se ve výuce – předvídat, co od nich učitel očekává
- např. na konkrétní podnět od nich učitel očekává konkrétní reakci

Obdobně funguje také učitelův **vyučovací styl**.

Autorita

- KRIZE?
- v subjektivní žebříčcích ztratily svoje postavení dosud převládající hodnoty, jako je disciplína, poslušnost, ochota ke službě a podřízení se, a to ve prospěch tzv. hodnot seberozvoje (rovnost, emancipace, autonomie, uspokojení, seberealizace, samostatnost, nevázanost...)
- učitelé konají těžkou a významnou práci, protože v subjektivních žebříčcích hodnot jsou představiteli hodnot, které nejsou „in“

Kázeň ve škole

- vědomé dodržování zadaných norem
- nekázeň se nejčastěji projevuje rušivým chováním a vyrušováním
- důvody nekázně:
 - upoutávání pozornosti
 - boj o moc
 - snaha pomstít se
 - usilování o soucit

Žák si příčin svého chování nemusí být vědom.
Nedoporučuje se pojímat kázeň jako výchovný cíl.
Problémům s kázní se není možné vyhnout.

Chování žáka

Spolupracující

Anička dává pozor a řídí se pokyny učitele.

Nespolupracující

Standa je myšlenkami jinde a kreslí si na lavici.

Rušivé

Honza hodí lahvičkou inkoustu přes celou třídu.

Je třeba řešit rušivé i nespolupracující chování.

Řešení a metody

- Spolupracujícím chování se musí žák naučit.
Pro Aničku je přirozenější si kreslit než začít počítat příklady na papíře...
- Je nutné, aby žáci byli aktivní co největší část výuky.

Metody:

- Kouninova metoda
- Jonesova metoda
- Ginottova metoda
- Glaserova metoda
- Dreikursová metoda
- Behaviorální metoda

Kouninova metoda – vhled a organizace

- Čím větší má učitel vhled, tím větší je pravděpodobnost spolupráce. (oči vzadu)
- Pokud učitel jasně a srozumitelně reaguje na rušivé chování jednoho žáka tak, aby to všichni pochopili, snižuje se pravděpodobnost toho, že se rušivé chování bude u někoho dalšího opakovat.

Jonesova metoda – řeč těla

- Pozornost zajistí častý a přímý oční kontakt
- Blízkost učitele – vymyslet činnost tak, abychom nemuseli stát jen za katedrou

Ginottova metoda – spolupráce prostřednictvím komunikace

- Vyhnout se nálepkování (sarkastické chování a negativní označování žáků)
- Nevynášet soudy o žákovi samotném ale o jeho práci (negativní vliv chvály)

Glaserova metoda – racionální výběr

- Neomlouvat žákovo chování jeho situací
- vést rozhovory s jednotlivci i celou třídou a hledat společná řešení konfliktů a problémů

Dreikursova metoda – mylné názory

Žáci mohou vycházet z nesprávných názorů:

Mechanismus upoutávání pozornosti

Žák na sebe strhává pozornost rušivým chováním. Učitel by to měl zcela ignorovat a věnovat se až v případě správného chování.

Boj o moc

Když učitel žákovi něco nepovolí, žák se snaží učitele vyprovokovat ke slovnímu zápasu. Učitel by na tuto hru neměl přistupovat, protože se může obrátit proti němu.

Snaha pomstít se

Když se žákovi nepodaří vyprovokovat zápas, je ukřivděn a na důkaz své moci zraňuje ostatní.

➤ Učitel by měl vyvést žáky z těchto mylných názorů.

Metoda Canterových – asertivní kázeň

- Asertivní přístup učitele: nezakazovat vše, nepovolit vše
- Jako učitel si ujasnit, jaké chování je žádoucí a jaké ne
- Být důsledný

Behaviorální metoda – podmiňování reakcí

- U chování, po němž následuje odměna, je mnohem větší pravděpodobnost, že se bude opakovat, než u chování, po němž odměna nenásleduje.
- Kritika: jde pouze o vnější navození žádoucího chování a charakter žáka se nerozvíjí

Další možná řešení

- Rušivé chování vyřešit dříve, než nás vyvede z míry
- Nemít polovičatou reakci: reagovat buď rozhodně nebo chování zcela přehlížet
- Ojedinelé rušivé chování X Opakující se rušivé chování
- Záložní alternativní plán výuky
- Hledat podporu u kolegů, rodičů i nadřízených
- Nepoužívat tělesné tresty
- Poznávat sami sebe i žáky

Jak získat žáky pro spolupráci?

Vytvoření podnikatelské atmosféry

- *Navodit u žáků pocit, že dosáhnout učebního cíle je to nejdůležitější*
- *V rámci činností jim tuto důležitost ukázat*
- *Vytvořit prostředí bez hrozeb, kde se žáci mohou svobodně a beze strachu vyjadřovat*
- *Jasně stanovit požadavky na chování*
- *Promyslet si předem, jak si přeji, aby vyučování ve třídě probíhalo.
Naplánovat různé činnosti.*

Činnosti, které se snadno vykonávají a nemají složité pokyny

- Žáci nebudou zmateni a neztratí motivaci k příštímu studování pokynů

Urychlení přechodových fází mezi činnostmi

- Pokyny na kartičce: každý bude hned zaměstnán a nemusí se čekat, až se všichni usadí
- Rozdávat pomůcky předem
- Vytvořit signály pro opakující se pokyny

Zdroje

- CANGELOSI, James S. *Strategie řízení třídy: jak získat a udržet spolupráci žáků při výuce*. 2. vyd. Praha: Portál, 1996, 289 s. ISBN 80-7178-083-9.
- Janík, T., Lokajíčková, V., & Janko, T. (2012). Komponenty a charakteristiky zakládající kvalitu výuky: přehled výzkumných zjištění. *Orbis scholae*, 6(3), 27-55. Dostupné z http://www.orbisscholae.cz/archiv/2012_03.pdf#page=27
- PASCH, Marvin. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině: jak pracovat s kurikulem*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, 416 s. ISBN 80-7178-127-4.
- Strouhal, M. (2013). *Teorie výchovy*. Praha: Grada. (s. 92-105)

Obrázky:

1. <http://www.zs-brezinova.cz/index.php/dulezite-informace/tridy>
2. <https://ucebnice.fraus.cz/catalog/cs/ucebnice-iii-stupen-cesky-jazyk-cesky-jazyk-pro-ss-komunikace-a-sloh/p4942icu3scjicu3sicu.html>
3. <http://eurodenik.cz/motivace/autorita-a-vztah-k-ni>
4. <http://www.rodicevitani.cz/stitek/kazen/>
5. <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/deti-se-zdravotnim-postizenim/vzdelavani-deti-se-specialnimi-potrebami/vzdelavani-deti-s-poruchou-chovani.shtml>
6. <http://leanactionplan.pl/oferta/plan-wdrozenia-lean>
7. <http://www.letnitabormexiko.cz/informace-poradatele.html>